

Lene Strand

Barnevernsarbeid med minoritetsfamilier

Child Welfare Work with minority families

Bacheloroppgave i Barnevern

Veileder: Joachim Vogt Isaksen

Mai 2021

Lene Strand

Barnevernsarbeid med minoritetsfamilier

Child Welfare Work with minority families

Bacheloroppgave i Barnevern
Veileder: Joachim Vogt Isaksen
Mai 2021

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosialt arbeid

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Temaet for denne oppgaven er barnevernsarbeid med minoritetsfamilier, hvor problemstillingen går ut på å «*belyse utfordringer i arbeid med etniske minoritetsfamilier, og diskutere hvordan man kan forholde seg til de på en hensiktsmessig måte*». Formålet er å skape bevissthet rundt hva barnevernet kan gjøre, for å sikre at minoritetsfamilier blir møtt på en måte som støtter opp om deres behov. Jeg har benyttet meg av teori i form av relevante perspektiver, og tidligere forskning fra Bufdir (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet) og Fylkesnes & Netlands forskningsartikkel «God praksis i møte med etniske minoritetsfamilier i barnevernet». Her tar jeg for meg ulike forskningsfunn, basert på positive erfaringer fra disse møtene, underbygget av både saksbehandlere og foreldres synspunkter. Videre ser jeg på påvirkningen av kulturperspektiv, effekten av flerkulturell forståelse og hvilke tiltak som kan gjøres for å bedre forholdet mellom barnevernet og minoritetsfamilier.

Summary

The topic of this paper is Child Welfare Work with minority families, and the thesis question is «*shedding light on challenges related to work with ethnic minority families, and how to engage the families in an appropriate way*». The purpose is to create awareness around what the Norwegian Child Welfare Services can do to ensure minority families are met in a beneficial way that supports their needs. Theory used in this paper includes research done by Bufdir (The Norwegian Directorate for Children, Youth and Family Affairs) and Fylkesnes & Netland's research article «God praksis i møte med etniske minoritetsfamilier i barnevernet». Various research findings, based on positive experiences from these encounters, substantiated by both caseworkers and parents' views, are examined closer. Furthermore the paper includes a look at the impact of a cultural perspective, the effect of multicultural understanding, and what measures need to be taken to improve the relationship between child welfare and minority families.

Innhold

1.0 Innledning.....	3
2.0 Bakgrunn - barnevernfaglig relevans	4
3.0 Teori og tidligere forskning/teoretisk bakteppe	6
3.1 Individualistiske og kollektivistiske livssyn – gjenspeiles i oppdragerstil.....	6
3.2 Etnosentriske og kulturrelativistiske holdninger – i møte med andre kulturer.....	7
3.3 Kulturkompetanse – betydningsfullt i arbeid med minoriteter.....	9
3.4 Flerkulturell kompetanse i møte med minoritetsfamilier	10
3.5 Myter og realiteter	12
4.0 Veien mot et flerkulturelt barnevern	13
4.1 Hvordan påvirker ulike perspektiver barnevernsarbeid med minoritetsfamilier?	13
4.2 Utvikling av kulturell kompetanse og forebyggende tiltak	16
5.0 Avslutning	20
6.0 Litteraturliste	22
Bibliografi	22

1.0 Innledning

Temaet for denne oppgaven er barnevernsfaglig arbeid med minoritetsfamilier. Det er mange faktorer som spiller inn i møte mellom barnevernet og minoritetsforeldre, og jeg skal nå se nærmere på hva som skyldes deres omstridte forhold. Etter å ha lest Fylkesnes og Netland sin studie om «God praksis», ble jeg fascinert over den positive vinklingen rundt et tema som gjerne blir problematisert, og tenkte at det er bedre å sette søkelyset på løsninger fremfor problemer alene. Det er viktig å belyse utfordringer man kan møte på, men for å oppnå en endring, må hovedfokuset ligge på hvilke tiltak som kan gjøres for å håndtere de. Det har jeg tenkt til å gjøre ved å fremheve hva som gjøres på veien mot et flerkulturelt barnevern.

Det er ingen tvil om at det er et aktuelt tema, ettersom samfunnet stadig blir mer mangfoldig. I takt med innvandringen i Norge som særlig har foregått de siste tiårene, øker også utfordringene til barnevernet. Barnevernsarbeidere møter familier med andre livserfaringer, mangelfulle norskkunnskaper og en annen kulturbakgrunn, enn majoritetsbefolkningen (Mehmed, Høgmo, & Fauske, 2010, s. 206). Både det å komme i kontakt med og det å eventuelt gripe inn, i familier med annen etnisitet og kulturbakgrunn enn det vi kjenner til fra før, vil være krevende. I tillegg kan møter på tvers av kulturer være preget av forhåndsantagelser og feilinformasjon, som også kan gjøre samarbeid ekstra utfordrende (Bunkholdt & Kvaran, 2017, s. 163). Det er et komplekst tema som krever kulturkompetanse på lik linje med barnevernfaglig kunnskap.

I denne oppgaven skal jeg belyse utfordringer i arbeid med etniske minoritetsfamilier, og diskutere hvordan man kan forholde seg til de på en hensiktsmessig måte.

Jeg kommer også til å se på ulike prinsipper i forhold til kultur og hvordan de kan påvirke møter mellom norske barnevernsansatte og etniske minoritetsfamilier. Vil videre spørre meg selv: hva kan barnevernsarbeidere gjøre for å bedre forholdet til minoritetsfamilier? Hensikten med oppgaven er å undersøke hvordan barnevernet kan fremme bedre samarbeid i arbeid med minoritetsfamilier. Ved å belyse mange av de utfordringene man kan møte på, og gå i dybden på hvorfor de oppstår, håper jeg også å finne svar på hva som kan gjøres for å forbedre forholdet.

For å avgrense oppgaven, går den ikke inn på ulikheter mellom minoriteter.

Minoritetsfamilier innebærer både barn med innvandrerbakgrunn og barn som har foreldre med innvandrerbakgrunn. Jeg kommer til å veksle mellom å bruke etniske minoritetsfamilier, minoritetsfamilier og innvandrerfamilier for å variere språket i oppgaven. Alle har til felles at

det handler om barn og familier med innvandrerbakgrunn, som er det jeg referer til. Metoden jeg har valgt å benytte i denne oppgaven er en såkalt litteraturstudie, som går under kvalitativ forskning. Det innebærer at man skal finne ulike opplevelser og meninger fra fagfolk og andre folk med erfaringer som kan illustrere og besvare mye av det jeg søker etter (Dalland, 2020).

I kapittel 2 vil jeg ta for meg bakgrunnen for valg av tema, samt vise til relevante lover og statistikk. I kapittel 3 kommer den teoretiske delen av oppgaven, hvor jeg forklarer ulike kulturperspektiv som kan ha betydning for møter mellom ulike kulturer. Det inneholder også framlegg av ulike forskningsfunn innen møter mellom minoriteter og barnevernet. Kapittel 4 består av drøfting rundt problemstillingen, i lys av teori og tidligere forskning. Det kommer til slutt en oppsummering i det avsluttende kapittel 5.

2.0 Bakgrunn - barnevernfaglig relevans

Interessen for minoriteter, og særlig deres forhold til det norske barnevernet ble et stort interessefelt allerede i starten av studiet, da jeg ble med i Nattergalen. Nattergalen er et internasjonalt mentorprogram hvor studenter er mentorer for barn med minoritetsbakgrunn (NTNU, u.d.). Her ble jeg godt kjent med både barnet jeg var mentor for, familien til barnet og utfordringer rundt det å komme til Norge som en minoritet.

Nattergalen programmet kan anses å være en del av forebyggende barnevernsarbeid. De rekrutterer minoritetsbarn uavhengig av om de har eller har hatt kontakt med barnevernet, for å styrke barnas selvfølelse, bidra til mestringfølelse i sosiale situasjoner og gi økt trygghet alene og i relasjon til andre (NTNU, u.d.). I tillegg får studenter som deltar økt kunnskap om minoriteter og utvidet praksiserfaring med barn.

Vil nå gå igjennom det mest sentrale lovverket i alt av barnevernsarbeid, samt statistikk som er relevant for forholdet mellom barnevernet og minoritetsfamilier. Bakgrunnen for dette, er å danne en forståelse for hvilke rammer barnevernet jobber innenfor, samt få en oversikt over hvilke familier som utgjør innvandrerbefolkningen i barnevernet.

I Norge er barns rettigheter lovfestet gjennom barnevernloven og barnekonvensjonen.

«Barnevernloven har som formål å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp og omsorg i rett tid, samt at barn og unge skal sikres trygge oppvekstvilkår» (Barnevernloven, 1993, §1-1). FNs barnekonvensjon har også blitt inkorporert i menneskerettighetsloven, og derav blitt en del av Norges lover. Loven

gjelder alle barn under 18 år, som oppholder seg i Norge. Ved samtykke, kan hjelpen fra barnevernet fortsette til de har fylt 23 år (Barnevernloven, 1993, §1-3).

Barnevernloven vektlegger særlig tre hovedprinsipper: det biologiske prinsipp, minste inngreps prinsipp og hensynet til barnets beste (Lovdata, 2020). Det betyr i praksis at alle avgjørelser som fattes innen barnevernsarbeid skal være i tråd med disse prinsippene. «Barnets beste er et rettslig prinsipp som skal sikre at barns interesser løftes frem og vektlegges når det tas stilling til spørsmål som har betydning for barn» (Strand & Larsen, 2021). Barnets beste er nedfelt i FNs barnekonvensjon artikkel 3. Det er barnekonvensjonens mest sentrale begrep, i tillegg til det mest kompliserte. Begrepet er komplisert fordi det vedrører grunnleggende behov, samtidig som det skal stå i forhold til samfunnsmessige-, kontekstuelle-, og kulturelle forhold (Bunkholdt & Kvaran, 2017, ss. 46-47). Det kan by på utfordringer i barnevernsarbeid med minoritetsfamilier, ettersom ulike kulturbakgrunn kan forårsake uenigheter rundt synet på barnets beste.

Ifølge en rapport fra Bufdir ligger hjelpetiltak i innvandrerbefolkningen vesentlig høyere enn i befolkningen for øvrig. Det innebærer både råd og veiledning, og fattigdomsreducerende tiltak (NTNU Samfunnsforskning, 2017, s. 10). I 2019 utgjorde barn med innvandrerbakgrunn, 26% av alle barn som mottok hjelpetiltak. Det var 14% av alle barna som mottok barneverntiltak, som hadde en norskfødt forelder og en utenlandsk forelder. Tallet er høyest blant barn som har innvandret til Norge (Bufdir, 2021). Samtidig ligger norskfødte med innvandrerbakgrunn hakket lavere enn befolkningen uten innvandrerbakgrunn (NTNU Samfunnsforskning, 2017, s. 10).

Den høye andelen barn med innvandrerbakgrunn, gjelder særlig hjelpetiltak i hjemmet, og mindre grad ved omsorgsovertakelser. Når det gjelder andelen under omsorgstiltak i barnevernet, er norskfødte barn og unge med innvandrerforeldre underrepresentert (Bufdir, 2021). Den gruppen hvor andelen omsorgsovertakelser er høyest, er blant norskfødte barn med en forelder født i utlandet (NTNU Samfunnsforskning, 2017, s. 10).

Hvis man trekker fra hjelpetiltak i sammenheng med sosioøkonomiske faktorer, minsker forskjellene mellom innvandrerbefolkningen og befolkningen uten innvandrerbakgrunn (NTNU Samfunnsforskning, 2017, s. 10). Mange mener denne tiltaksbruken skyldes at familier med innvandrerbakgrunn har mindre ressurser når det gjelder sosioøkonomiske forhold som inntekt og utdanning, og at de derfor har større behov for å ta imot hjelp fra sosiale ytelser (Bufdir, 2021).

3.0 Teori og tidligere forskning/teoretisk bakteppe

3.1 Individualistiske og kollektivistiske livssyn – gjenspeiles i oppdragerstil

Det er flere områder som skiller norsk oppdragerstil fra mange andre kulturer sitt syn på oppdragelse. Det er typisk i vestlige land, å ha et individualistisk syn på oppdragelse, mens ikke-vestlige land gjerne praktiserer en mer kollektivistisk oppdragerstil. For å kjenne igjen om en kultur befinner seg på en individualistisk eller kollektivistisk ende av skalaen, kan man måle selvstendighet og avhengighet. Autonomi og uavhengighet står sterkt i individualistiske kulturer, mens avhengighet og tilknytning er mer vanlig i kollektivistiske kulturer. Idealet psykologisk sett, er gjerne en kombinasjon hvor individer har høy grad av autonomi og høy grad tilknytning til andre (Jávo, 2010, s. 65). En oppdragelsesform som bygger på et sett kulturelle verdier kan være svært nyttig innenfor den kulturen, mens den samme oppdragelsesformen kan bli sett på som lite funksjonell eller til og med umoralsk i en annen kultur (Jávo, 2010, s. 65). Derfor er det viktig å forstå oppdragelsesformer ut fra dens den kulturelle bakgrunn. Særlig i barnevernsarbeid hvor man skal vurdere om barn og unges omsorgssituasjon er god nok.

Målet med oppdragelsen i kulturer preget av individualistiske verdier, er å skape et selvforsynt, autonomt menneske som selv styrer og ivaretar egne interesser og relasjoner til andre. Dette gjenspeiles i oppdragelsen som fokuserer på stimuli for å fungere godt på egen hånd. Her inngår det å stole på seg selv, hevde seg selv og ivareta egne behov. I prosessen med å bli selvstendig, anses det som nødvendig for barnet å bryte ut av det tette forholdet til foreldrene i ung alder. Det er forenelig med en normal og sunn utvikling, mens for tydelig avhengighet til andre ofte blir sett på som unormalt eller til og med sykelig (Jávo, 2010, s. 66).

Det frie individet, brukes for å beskrive dagens vestlige moderne samfunn, betegnet som individualistisk kultur. Individer ønsker å være frie, og ikke underlagt noen overordnede som styrer ens handlinger. Handlinger som utføres reflekterer frie valg, basert på egne behov og ønsker (Kaurel, 2007, s. 39). «I det norske samfunnet er individet klart definert, og likhet og likeverd mellom individer er et ideal» (Eriksen & Sajjad, 2018, s. 153). Familieforholdene i individualistiske kulturer verdsetter gjerne frivillighet i familierelasjoner og gjensidig respekt (Handulle, 2013, ss. 27-28).

Typisk for kollektivistisk oppdragelse er å knytte barnet opp mot relasjoner og forpliktelser til andre. Det er heller ikke uvanlig at flere i storfamilien bidrar med oppdragelsen (Jávo, 2010,

s. 67). Foreldrene tar ofte valg på vegne av barna, basert på sin egen livserfaring (Skytte, 2008, s. 81). «De eldre vet best» er noe de lærer tidlig, og med det følger respekt for voksne (Holm-Hansen, Haaland, & Myrvold, 2007, s. 44). Verdier som lydighet, lojalitet og respekt står sentralt. Innad i familien skal man kjenne på ansvarsfølelse og gjensidig avhengighet, hvor oppofrelse er høyt verdsatt (Handulle, 2013, s. 27). «Individet er del av en større helhet, og eksisterer i kraft av dets relasjoner til andre» (Kaurel, 2007, s. 27) På den måten er fellesskapet man tar del i, viktig for å definere hvem man er. Barna kan betraktes som en «livsforsikring» for foreldrene, hvor det forventes at de stiller opp og tar ansvar når de selv blir gamle. Målsettingen ved en kollektivistisk oppdragerstil, er at individet skal få evnen til å fange opp andres behov og ønsker uten at det nødvendigvis blir sagt høyt, og hjelpe de med å oppnå det (Jávo, 2010, s. 67).

Foreldre i kollektivistisk orienterte kulturer ser ut til å praktisere en mer autoritær form for oppdragelse, enn det som er vanlig i individualistisk orienterte kulturer. Det kan skyldes at kulturer som har avhengighet, tilknytning og samarbeid med andre i tette relasjoner som en del av målet ved oppdragelsen, også har større behov for foreldrekontroll over barnet (Javo, s.68-69).

I forhold til fysisk avstraffelse i et individualistisk livssyn, skal straffen virke rettferdig. Barnet skal forstå hva det har gjort galt, utvikle skyldfølelse og deretter tilegne seg moralske holdninger. Hensikten med fysisk avstraffelse fra et kollektivistisk perspektiv, handler mer om en reaksjon på en handling i stedet for barnets karakter. Dårlig oppførsel vil karakterisere hele familien, og det blir gjerne et felles ansvar å forhindre at det gjentar seg (Skytte, 2008, s. 81). I et individualistisk livssyn er tanken å gi barnet mer frihet med alderen. Som en kontrast til dette, vil barn i mange kollektivistiske kulturer ha større frihet som barn, og heller få strengere rammer jo eldre det blir (Skytte, 2008, s. 79)

3.2 Etnosentriske og kulturrelativistiske holdninger – i møte med andre kulturer

Vi mennesker har tilegnet oss ulike holdninger som påvirker hvordan vi ser på ting rundt oss. Hvilke holdninger vi har rundt vår egen og andres kultur, vil ha stor innvirkning på måten vi møter og beskriver andre kulturer (Dahl, 2018). Etnosentrisme og kulturrelativisme er to motstridende holdninger som omhandler kultursyn. Det er relevant for barnevernarbeid med minoritetsfamilier, fordi det kan være avgjørende for hvordan vi vurderer barnets beste.

Etnosentrisme er et sentralt begrep når ulike kulturer møtes. Det er en holdning som medfører at man måler andre kulturer opp mot sin egen. Mennesker som innehar denne holdningen, forventer gjerne at andre deler eller burde dele de samme kulturelle verdiene og normene som er kjent fra sitt eget kulturelle ståsted (Jávo, 2010, s. 50). Det er fordi man vurderer egne kulturelle oppfatninger og vurderinger til å være det beste. Nordmenn har ofte en oppfatning om at våre normer og verdier er idealet. «Det som er galt med andre er at de ikke er norske» (Dahl, 2018). Denne holdningen er å finne i de aller fleste kulturer.

Det kan være en sammenheng mellom denne holdningen, og lite erfaring i å bli disponert for andre kulturer. Følgelig er det ikke uvanlig at slike holdninger oppstår i majoritetsbefolkninger, hvor en følelse av kulturell overlegenhet gjerne oppstår. Dette bidrar til at de dominerende gruppene ivaretar en form for maktarroganse. På den andre siden kan det også fungere som selvheldelse og nedvurdering av majoriteten, for minoriteter i et samfunn (Jávo, 2010, ss. 50-51).

Kulturrelativisme beskriver en motsetning til etnosentrisme. Det handler om at hvert enkelt individ sine meninger, tro og handlinger må ses i sammenheng med deres kulturelle tilknytning. Det eksisterer ingen fasit, som man kan dømme andre kulturer etter. Å ha denne holdningen symboliserer en frigjøring fra ubevisst tilknytning til egen kultur (Jávo, 2010, s. 51). Fra et slikt perspektiv må man etterstrebe å forstå tankesettet som ligger bak et utsagn, handling eller fenomen (Dahl, 2018; Jávo, 2010). På den måten forhindrer man at subjektive holdninger innskrenker inntrykk og reaksjoner. Dette begrepet er viktig for å forstå at kulturell kontekst kan være avgjørende for hvordan vi forstår andre menneskers tro, verdier og handlinger. Det betyr ikke at alle verdisystemer har den samme moralske verdien, men at de må forstås i riktig sammenheng (Jávo, 2010, s. 51). Kulturrelativisme gir for eksempel rom for å forstå hvorfor handlinger som oppdragervold anses som greit innad i mange kulturer.

Det er verken mulig eller ønskelig å forholde seg til ren etnosentrisk eller ren kulturrelativistisk holdning i praksis. «Det burde være et krav at man forstår et fremmed kulturelt fenomen i sin fulle kontekst før man eventuelt dømmer det, men når man har forstått det fremmede, har man full rett til å mene noe og ta avstand fra det» (Eriksen & Sajjad, 2018, s. 47).

3.3 Kulturkompetanse – betydningsfullt i arbeid med minoriteter

Kulturkompetanse og kultursensitivitet er viktige egenskaper hos fagpersoner som arbeider med minoriteter, og selv tilhører majoriteten (Jávo, 2010, s. 154). Begrepene brukes til å beskrive evnen man har til å sette seg inn i holdninger, verdier og atferd blant ikke-vestlige innvandrere og etniske minoriteter (Holm-Hansen, Haaland, & Myrvold, 2007, s. 50). Møter mellom barnevernet og minoritetsfamilier kan ofte ende med hjelpeløshet, frustrasjon og sinne, som igjen kan lede til irrasjonell og fordomsfull tenke- og handlemåte. Det skyldes gjerne manglende kompetanse i å forstå familiens kommunikasjonsmåter, språk, kulturelle verdier og situasjon som minoritet (Jávo, 2010, s. 50). Forbedret kulturkompetanse kan forhåpentligvis forhindre slike voldsomme reaksjoner.

Kulturkompetanse kan defineres som «evne til å samhandle effektivt med folk fra forskjellige kulturer» (Jávo, 2010, s. 154). Fire viktige punkter som er med på å utgjøre kulturkompetanse er bevissthet om ens eget kulturelle verdensbilde, en aksepterende holdning til kulturelle forskjeller, kunnskap om ulike kulturelle uttrykksformer og livsanskuelser og ferdigheter i å arbeide tverrkulturelt (Jávo, 2010, s. 154). Den beste måten for en fagarbeider å utvikle kulturkompetansen sin på, er gjennom samarbeid med minoritetsfamilier og kollegaer med minoritetsbakgrunn. Hensikten med kulturkompetanse er å forstå verdien av barn og familiers kulturelle erfaringer, slik at man kan legge til rette for å bruke de som en styrke i stedet for en svakhet (Jávo, 2010, s. 155).

Kultursensitivitet er en viktig del av kulturkompetanse. Det handler om å være oppmerksom på de kulturelle likhetene og ulikhetene som er til stede, og være bevisst på at de kan påvirke våre verdier, læring og atferd (Jávo, 2010, s. 155). Mens kulturkompetanse handler om å bruke kunnskap, handler kultursensitivitet mer om å være åpen og undersøkende, uten å være dømmende (Holm-Hansen, Haaland, & Myrvold, 2007, ss. 50-51). Kultursensitivitet er ikke noe som er innlært, men blir til ettersom man i ulike situasjoner tolker hva som er passende og ikke. Ferdigheten å forholde seg «passende» i ulike situasjoner hører til kultursensiviteten (Holm-Hansen, Haaland, & Myrvold, 2007, s. 52).

I barnevernloven fremheves det et behov for å utvikle et kultursensitivt barnevern, som også blir omtalt som et flerkulturelt barnevern. Tanken bak et flerkulturelt barnevern, er å utvikle bedre forståelse for kulturelle forskjeller når majoritet og minoritet møtes, slik at det blir tatt mer hensyn i vurderinger av enkeltsaker (NTNU Samfunnsforskning, 2017, s. 110). Det vil være nyttig å utvide den flerkulturelle kompetansen i barnevernet. Både for å opparbeide en

felles forståelse for hvilke problemer man står ovenfor, og hvilke løsninger man burde anvende før å løse de. En kultursensitiv tilnærming vil trolig gjøre det enklere for begge parter å kommunisere (Holm-Hansen, Haaland, & Myrvold, 2007, s. 52).

3.4 Flerkulturell kompetanse i møte med minoritetsfamilier

«God praksis i møte med etniske minoritetsfamilier i barnevernet: saksbehandlers og foreldres erfaringer», bygger på en studie av seks etniske minoritets foreldre og deres saksbehandlere, som beskriver bakgrunnen for at de opplevde godt samarbeid.

Saksbehandlernes fremgangsmåter ble kjennetegnet gjennom a) å ta foreldrenes ønsker og behov på alvor, b) være tilgjengelig og c) gi informasjon på en forståelig og åpen måte. Når det kommer til kulturforskjeller, ble det ofte tematisert, men aldri opplevd som problematisk. Noe som skiller denne studien fra andre studier på samme område, er at fokuset ligger på hva som har vært positivt, fremfor hva som kunne vært bedre. På den måten vil denne forskningen kunne bidra til å øke kompetansen man har innen dette området, og forhåpentligvis føre til endringer på lang sikt (Fylkesnes & Netland, 2012).

Tre undertema som ble fremtredende innen det «å ta foreldrene på alvor» var «etterspørre foreldrenes erfaringer og synspunkter», «la foreldrene sette dagsorden» og «formidle forståelse». Det foreldrene la i det «å etterspørre foreldrenes erfaringer og synspunkter» var både at saksbehandler stilte generelle spørsmål om hvordan familien hadde det, samt om de hadde noen ønsker eller synspunkter. Dette ble oppfattet som en indikasjon på at saksbehandlerne var positivt engasjert i familieforholdene (Fylkesnes & Netland, 2012, ss. 224-225).

Bakgrunnen for «å la foreldrene sette dagsorden», var å gi rom for tanker og problemer foreldrene ønsket å prate om. Det var ikke nødvendigvis temaer som var relevant for barnevernssaken, men også andre ting foreldrene lurte på, eller hadde behov for å dele. Det ble en avgjørende faktor i relasjonen mellom foreldre og saksbehandler, at saksbehandleren også tok seg tid til å snakke om ting som opptok dem. En forelder uttalte: «Hvis det er noe som forvirrer meg i mitt privatliv, tar jeg det opp med henne», og refererte til saksbehandleren (Fylkesnes & Netland, 2012, s. 226).

Det siste undertemaet «å formidle forståelse», handlet om at saksbehandlerne uttrykte at de kjente til og hadde forståelse for den vanskelige situasjonen foreldrene stod i. Et eksempel var en saksbehandler som sa «Jeg kan se at du ar det tungt, du har hatt mye å tenke på.»

(Fylkesnes & Netland, 2012, s. 226). På denne måten opplevde forelderen å bli forstått. Det ble også ansett som betydningsfullt å bli møtt med forståelse for utfordringer som kommer med det å være minoritet i Norge (Fylkesnes & Netland, 2012, s. 226).

Under temaet «være tilgjengelig», var det særlig fire punkter som var i fokus. Det første var å ha «avtalte møter og kontaktpunkter». Dette ble ansett som viktig for både saksbehandlerne og foreldrene. Saksbehandleren fikk oppdatert seg på hvordan familien hadde det, og foreldrene følte seg ivaretatt og at saken deres ble tatt på alvor. Ved å planlegge neste møte tidlig, ble kontakten forutsigbar for begge parter. Det bidro til at foreldrene hadde færre henvendelser til saksbehandler mellom avtalene. God nok tid på de avtalte møtene ble også nevnt som en fremtredende faktor (Fylkesnes & Netland, 2012, ss. 226-227).

Det neste punktet som ble tematisert var «tilgjengelighet mellom avtalte møter». Foreldrene syntes det var viktig at saksbehandler svarte på spørsmål og ga råd, når de hadde behov. Fra saksbehandlerne sin side, var tilgjengelighet en måte å bygge tillit på. Hvor fleksible saksbehandlerne var for foreldrene, varierte ut ifra behovet hos hver enkelt (Fylkesnes & Netland, 2012, ss. 227-228).

Tilgjengeligheten ble også vurdert ut ifra det å «tilpasse møtested» etter foreldrenes behov. Hjemmebesøk var ofte foretrukket av begge parter, fordi det ga saksbehandler mer informasjon, og det var kjent og trygt for forelderen. Det var også praktiske årsaker til at hjemmebesøk ofte ble foretrukket som møtested.

Til slutt var det å «gi flere kontaktmuligheter», som ble utpekt som viktig for tilgjengelighet. Her ble det brukt telefon, til både å ringe og sende meldinger. Det ble en effektiv måte å avklare eventuelle spørsmål som kunne dukke opp underveis. Tekstmeldinger viste seg som et særlig nyttig verktøy i kontakten med foreldre som snakket lite norsk (Fylkesnes & Netland, 2012, s. 228).

Det siste hovedtemaet «gi informasjon på en forståelig måte» var en sentral del av undersøkelsen, og her ble «å informere om barnevernets myndighet, rolle og vurderinger», «bruke tolk ved behov» og «sjekke ut forståelse» trukket frem som nyttige punkter. Foreldrene verdsatte at saksbehandlerne underveis informerte om barnevernets rolle og myndighet. Det beroliget foreldrene, som tydelig uttrykte bekymring for makten til barnevernet. Samtidig ble tilnærmingene saksbehandlerne benyttet mer forståelig (Fylkesnes & Netland, 2012, s. 228). En annen ting foreldrene verdsatte, var når saksbehandler åpent og ærlig fremla sine vurderinger rundt barnas situasjon og behov, i tillegg til foreldrenes evner til å møte behovene. En saksbehandler uttalte «Jeg ser at de faktisk går an å være ganske tydelig

om ting vi er bekymret for, og fremdeles ha en god relasjon» etter å ha jobbet med åpenhet over tid (Fylkesnes & Netland, 2012, s. 229).

Bruk av tolk ble ansett som en nødvendighet for å opprettholde informasjonsflyten, av de foreldrene som hadde behov for det. Samtaler uten tolk (hos de som hadde behov for det) opplevdes både forvirrende og frustrerende. Det ble ansett som en trygghet å bruke samme tolk over lengre tid, fordi tolken oppklarte misforståelser og forklarte ytterligere basert på tidligere informasjon (Fylkesnes & Netland, 2012, ss. 229-230).

I tillegg til å gi informasjon på en forståelig måte, var det også betydningsfullt å sjekke at det ble forstått. Et råd fra en av saksbehandlerne var: «Hvis du bruker vanskelige ord så stopp og spør uansett. Selv om det kanskje kan virke litt fornedringene for dem, så oppfatter jeg at mange tar det helt motsatt» (Fylkesnes & Netland, 2012, s. 230).

Utfordringer rundt kulturforskjeller, ble også tematisert i «God praksis i møte med etniske minoritetsfamilier i barnevernet». Foreldrene og saksbehandlerne opplevde tidvis at de hadde ulike syn på barn og barns behov, på oppdragelse og omsorg, og det ble ofte diskutert i samtalene de hadde. Foreldrene fikk rom til å forklare deres kulturbakgrunn, mens saksbehandlerne brukte tid på å forklare norsk kultur. På den måten hjalp de hverandre med å forstå hverandres kulturelle perspektiver. Saksbehandlerne var også oppmerksomme på risikoen ved å anta at alt bunnet i kulturelle forskjeller, og framla ofte alternative forståelsesmåter.

Det ser ut til at saksbehandlerne måte å møte foreldrene på, har bidratt til at kulturforskjeller ikke har blitt opplevd som problematisk. Det ble brukt mer tid på disse sakene, enn de vanligvis bruker i møte med majoritetsforeldre, men det ble sett på som nødvendig heller enn problematisk (Fylkesnes & Netland, 2012, ss. 230-231).

3.5 Myter og realiteter

NTNU samfunnsforskning har etter oppdrag fra Barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet, gjennomført en studie basert på innvandreres møte med barnevernet. I «Myter og realiteter – møter mellom innvandrere og barnevernet» tar de for seg kjente utsagn rundt barnevernsarbeid med innvandrere, og sjekker ut hva som faktisk stemmer og ikke.

Hovedmålet med prosjektet var i lengden å innføre minoritetsperspektivet i barnevernets tjenester. Nedenfor er de mest sentrale funnene i undersøkelsen oppsummert (NTNU Samfunnsforskning, 2017).

I tråd med anbefalingene i rapporten til Bufdir, er det behov for å spre kunnskap og avlive myter (NTNU Samfunnsforskning, 2017). Det må jobbes mer intensivt for å stoppe myter rundt barnevernstiltak i innvandrerbefolkningen, og særlig understreke at overrepresentasjonen hovedsakelig gjelder for mindre inngripende hjelpetiltak, og ikke omsorgsovertakelser. Familier hvor en forelder har utenlandsk bakgrunn er overrepresentert innenfor omsorgstiltak, og bør ta større plass i forebyggende arbeid. I tillegg må det vies mer oppmerksomhet til familier med flyktningsbakgrunn, for å kartlegge utfordringer og oppfølgingsbehov. Det vil være nyttig å forske mer på langtidseffekter av flukt og eksil (NTNU Samfunnsforskning, 2017).

Når det kommer til språk og kommunikasjon, anbefales det at bevisstheten og kompetansen rundt bruk av tolk økes på alle områder innenfor barnevernsarbeid. Det er også nødvendig å fokusere mer på relasjonsbygging og tillitsskapende arbeid. Samtidig bør medvirkning og deltakelse være standard prosedyre (NTNU Samfunnsforskning, 2017).

Informasjons- og dialogarbeid om barnevernets arbeid må få et bredere fokus, og rette søkelyset mot hele innvandrerbefolkningen som målgruppe. For å klare det, må de samarbeide tett med innvandrer miljøene. Dialogbasert foreldreveiledning må videreutvikles og komme mer fram i lyset (NTNU Samfunnsforskning, 2017).

4.0 Veien mot et flerkulturelt barnevern

4.1 Hvordan påvirker ulike perspektiver barnevernsarbeid med minoritetsfamilier?

Etter å ha sett på ulike perspektiver innen kultursyn, skal jeg nå se på hvordan det kan gi utslag i møte mellom barnevernsarbeidere og minoritetsfamilier. Som ansatt i barnevernet er den viktigste jobben man gjør, å vurdere barns og unges oppvekstvilkår. I møte med minoritetsfamilier, får man se hvordan deres kultur gir utslag på samspill og oppdragelse, men ikke hva som ligger bak. Det krever kulturkompetanse for å forstå hvorfor minoritetsforeldre handler som de gjør og tenker som de tenker, og refleksjon rundt eget livssyn og holdninger for å skjønne hvordan vi vurderer deres omsorgskompetanse.

I teoridelen forklarte jeg hva som menes med individualistiske og kollektivistiske livssyn, og så store forskjeller i hvordan disse praktiserer oppdragelse. Både oppdragelsesmetoder og formål med oppdragelsen, avviker fra hverandre. Som nevnt tidligere, vil funksjonaliteten til oppdragelsesformer variere ut fra samfunnet og kulturen rundt de (Jávo, 2010, s. 65). Det finnes ingen fasit for hva som er rett og galt når det kommer til oppdragelse, men det er

likevel mange ting man må ta hensyn til. For eksempel er det enkelte ting som er vanlig praksis i mange kulturer, men i Norge blir ansett som ulovlig. Oppdragervold er en av dem, og da spiller det ingen rolle om det er kultur-relatert. I slike tilfeller, er det viktig at man bevisstgjør minoritetsforeldre om at det i Norge kan være straffbart, og heller tilby råd og veiledning til alternative metoder å bruke i stedet. Her kan det være lurt å bruke dialogbasert foreldreveiledning som ble lagt frem i «Myter og realiteter» (NTNU Samfunnsforskning, 2017). Dersom dette viser seg nyttig og foreldrene avstår fra å benytte vold som en del av oppdragelsen, kan det forhindre iverksetting av mer inngripende tiltak.

Barnevernsarbeidere kan lære mye av å bli konfrontert med oppdragerstiler som skiller seg fra den man selv er vant med. Det kan bidra til å utvikle bevissthet rundt eget verdigrunnlag, samt det verdigrunnlaget det norske barnevernsarbeidet representerer utad (Mehmed, Høgmo, & Fauske, 2010, s. 220). I tillegg er det en fin måte å utvikle kulturkompetansen sin på (Jávo, 2010, s. 155).

Noe som er viktig å huske på, er at det ikke nødvendigvis er negativt at noen former for barneoppdragelse bygger på andre kulturelle verdier enn det man selv er vant med. For eksempel er det vanlig at kollektivistiske oppdragerstiler, er mer autoritær enn det man er vant til fra individualistiske kulturer (Jávo, 2010, ss. 68-69). Det er ikke entydig med at foreldrene mangler kjærlighet og omsorg for barnet. Klarer man å se det fra et kultursensitivt perspektiv, vil man stort sett oppleve at foreldre ønsker det beste for barna sine, på lik linje med barnevernet, om ikke mer (Jávo, 2010, s. 155). Man kan være uenig om hva som er barnets beste, men man er sjelden uenig i at barnet fortjener det beste.

Utgangspunktet for vurderinger i det norske barnevernet vil alltid være at alle barn, uansett etnisk tilhørighet, skal ha de samme grunnleggende behovene og må få mulighet til å utvikle seg i tråd med kompetanselinjene. Det er vår jobb å ruste barna for at de skal kunne ta plass i samfunnet og fungere som unge og etter hvert voksne. Derfor er det viktig at man vurderer barn og unge fra familier som ikke er etnisk norske, etter de samme kriteriene. Det er en selvfølge at man viser respekt i møte med kulturelle ytringer, selv om de står i strid med det vi kjenner til fra vår egen kultur. Samtidig skal ikke det gå på bekostning av at man griper inn, når man ser at barn og unge fratras muligheten til å utvikle seg mot å fungere i samfunnet rundt dem. Kulturell bakgrunn spiller herunder ingen rolle, fordi det finnes ingen ytring verken fysisk eller psykisk, som kan unnskyldte det å frata barn og unge disse mulighetene (Bunkholdt & Kvaran, 2017, s. 163).

Etnosentrisme og kulturrelativisme er begreper man bruker for å forklare to ytterpunkt, når det gjelder holdninger ovenfor andre kulturer. Når vi snakker om disse holdningene i praksis, er det alltid snakk om en kombinasjon som heller mer mot en av ytterpunktene. Det er verken mulig eller ønskelig med en ren etnosentrisk eller en ren kulturrelativistisk holdning (Dahl, 2018). Grunnen til dette er at disse holdningene ikke er statiske. Hvilken side av skalaen vi befinner oss på, vil endre seg over tid og etter situasjoner vi befinner oss i. For eksempel kan foreldre fronte individualistiske holdninger på jobb, men likevel være kollektivistisk orienterte hjemme (Jávo, 2010, s. 68). Det kan det være viktig å huske på når man som barnevernsarbeider møter minoritetsforeldre. Både med tanke på seg selv og de man møter.

Nyere forskning viser til risikofaktorer både ved å fokusere «for mye på kultur» og «for lite på kultur» (NTNU Samfunnsforskning, 2017, s. 110). Hvilke holdninger barnevernansatte har, vil ha stor betydning for hvordan de møter minoritetsfamilier. Om man har en etnosentrisk holdning eller kulturrelativistisk holdning, kan være avgjørende for hvordan man velger å forholde seg til fremmede kulturer. En etnisk norsk barnevernsansatt med et etnosentrisk perspektiv, vil ha vanskeligheter med å forstå og respektere foreldre som har et kollektivistisk livssyn. Vedkommende vil trolig selv ha et livssyn preget av individualisme, og anse det som idealet. Andre kulturer og deres oppdragelsesstiler vil bli målt opp mot dette, og det vil ikke bli tatt hensyn til etniske og kulturelle faktorer (Dahl, 2018). Resultatet av dette kan bli at alle saker behandles likt, kontra det å tilrettelegge for hver enkelt familie (Aadnesen & Hærem, 2007, ss. 57-58).

På den andre siden, er det også risikoer ved å vektlegge en kulturrelativistisk holdning. Faren med det, kan for eksempel være at en barnevernsarbeider unnskylder alle problemene en familie har på bakgrunn av kultur (Hagen & Qureshi, 2005, s. 20). Det er viktig å ikke være for opptatt av kultur og etnisitet i vurderinger av omsorgssituasjoner. Minoritetsfamilier kan ha de samme belastningene som mange norske familier. Herunder fattigdom, trangboddhet og mangel på sosial kontroll. I tillegg kan flere være utsatt for diskriminering og derav føle seg usikre på sin status i samfunnet, noe som også vil være en negativ påkjenning (Bunkholdt & Kvaran, 2017, ss. 165-166). Dette er uheldige ringvirkninger, som kan følge med det å komme som ny til et fremmed land, uten at det for øvrig har noe sammenheng med etnisitet og kultur.

Det er viktig å tenke over hvorfor vi tenker, mener og sier det vi gjør, særlig i møte med nye fremmede kultursyn. Enten man vil det eller ikke, kommer våre innebygde holdninger til å påvirke hvilke konklusjoner man trekker ut fra ting man ser og hører (Mehmed, Høgmo, &

Fauske, 2010, ss. 41-43). Nettopp derfor er det viktig at vi er bevisste på det, og stopper opp for å tenke over om en handling faktisk er så ille som først antatt, eller om det handler om at den er fremmed.

I barnevernssaker hvor kulturforskjellene mellom barnevernsarbeiderne og familien er store, kan det være lurt å være mindre etnosentrisk og mer kultursensitiv og tolerant en vi er til vanlig. Det innebærer å være åpen for å tenke utenfor den tradisjonelle «boksen». Om en barnevernsarbeider viser respekt og anerkjennelse overfor en families oppdragelsesmåte, vil det trolig ha stor betydning for hvordan familien opplever kontakten med barnevernet (Mehmed, Høgmo, & Fauske, 2010, ss. 41-43). Hvordan familien føler seg møtt av barnevernet, vil igjen ha påvirkning på det videre samarbeidet.

Resultatet av en kultursensitiv holdning vil forhåpentligvis være toveiskommunikasjon med familien, basert på trygghet og respekt (Magelssen, 2008, s. 21). Hvis man derimot starter med å gå inn med en dømmende og kritisk holdning til familiens måte å håndtere oppdragelse på, vil trolig relasjonen ha et negativt utgangspunkt. Det kan føre til en dårlig relasjon basert på mistillit og frykt, som en konsekvens av at de ikke føler seg møtt og lyttet til (Paulsen, Thorshaug, & Berg, 2014, s. 19).

4.2 Utvikling av kulturell kompetanse og forebyggende tiltak

Ifølge forskningen som ble gjort i «God praksis i møte med etniske minoritetsfamilier i barnevernet» var det mye fokus på saksbehandlernes evne til å ta foreldrenes ønsker og behov på alvor, være tilgjengelig og gi informasjon på en forståelig og åpen måte. Dette var hovedområdene som ble utpekt som nødvendig for et positivt samarbeid. Det var tydelig at møtet mellom saksbehandlerne og familiene, på mange måter skiller seg fra barnevernsarbeid med etnisk norske familier. Framgangsmåten til saksbehandlerne, var preget av flerkulturell kompetanse, med kultursensitivitet i fokus. Det ble tatt spesielle hensyn, i forhold til særskilte behov hos hver enkelt familie. På den måten lå mye til rette for et godt samarbeid (Fylkesnes & Netland, 2012).

Medvirkning og deltakelse bør være sentralt i alt barnevernsarbeid, også med minoritetsfamilier (NTNU Samfunnsforskning, 2017). Det er også en del av det å ta foreldrene på alvor, som det var en av hovedpunktene i forskningen til Fylkesnes og Netland. Mange foreldre i barnevernet, har sammensatte problemer. De kan ha opplevd mange nederlag i livet, og vil derfor ha et behov for å bli sett og hørt (Bunkholdt & Kvaran, 2017, s.

192). Det gjelder ikke i mindre grad minoritetsforeldre, som i tillegg kan ha utfordringer knyttet til det å være minoritet i et samfunn. Derfor kan det som barnevernsarbeider, være lurt å opptre kultursensitivt i møte med minoritetsforeldre. Å uttrykke medfølelse ovenfor hva enn foreldrene står i, kan være nok til at de føler seg forstått (Fylkesnes & Netland, 2012, s. 226). Relasjonen mellom barnevernsansatte og foreldre vil trolig bli bedre, dersom man opptre kultursensitivt og viser medmenneskelighet.

For at minoritetsforeldre skal få følelsen av at barnevernet faktisk bryr seg og ønsker å hjelpe, kan det være lurt å gi rom for ting foreldrene ønsker å snakke om. Selv om kontakten gjerne baserer seg på barnevernssaken, kan det hjelpe både relasjonen og saken at foreldrene også gis mulighet til å styre samtaleemnene (Fylkesnes & Netland, 2012, ss. 224-226). Det kan også anses som en mulighet for foreldrene til å medvirke. Ved å etterspørre foreldrenes erfaringer og synspunkter, vil de trolig få følelsen av at deres tanker og følelser faktisk betyr noe. Det vil være positivt for både samarbeidet og saken. Dersom foreldre opplever at deres tanker og meninger ikke blir vektlagt, kan det føles som at de blir gjort til objekter i en sak som trossalt omhandler dem og deres familie (Bunkholdt & Kvaran, 2017, s. 115).

Tilgjengelighet, var også en faktor som ble utpekt som viktig i kontakten med minoritetsfamilier. Forutsigbarhet, tilpassede møtesteder, god tid og fleksibilitet kjennetegnet kontakten som preget av tilgjengelighet. Det var positivt for foreldrene som følte seg prioritert og ivaretatt, samtidig som saksbehandlere syntes det var en fin måte å bygge tillit på (Fylkesnes & Netland, 2012, ss. 226-228). Fokus på relasjonsbygging og tillitsskapende arbeid ble også fremhevet i Bufdir sin rapport (NTNU Samfunnsforskning, 2017).

Det er tydelig at mange av saksbehandlerne i forskningen har strukket seg langt for å ivareta ta familiene og deres behov. Det er nok ikke vanlig praksis at saksbehandlere gjør seg så tilgjengelig og er så fleksibel for foreldre utenom arbeidstid, som det ble skildret i denne forskningen. Likevel ble det fremstilt som en selvfølge i forhold til at noen har større behov for råd og veiledning enn andre. Minoritetsfamilier er generelt ekstra sårbare, som følge av utfordringer rundt språk, kultur og andre lover og normer enn det de er vant med fra hjemlandet. Derfor er det naturlig at de kan ha større behov for råd og veiledning i en barnevernssak (Fylkesnes & Netland, 2012, ss. 226-227). Et kulturkompetent barnevern vil være bevisst på slike ting, og derfor prioritere god tid i arbeid med minoritetsfamilier.

En annen utfordring barnevernet kan støte på i møte med minoritetsfamilier, er å gi og nå fram med god informasjon om hva barnevernet er og kan gjøre (Bunkholdt & Kvaran, 2017, s. 163). Det med å gi informasjon på en forståelig og åpen måte, ble også fremhevet i

forskning på god praksis (Fylkesnes & Netland, 2012). Det er helt grunnleggende at familiene man forsøker å hjelpe, faktisk forstår det vi prøver å formidle. For å kartlegge hvilke utfordringer man står ovenfor og hvordan vi kan forbedre situasjonen sammen, er det avgjørende at begge parter forstår hverandre. Dette krever en åpen og ærlig dialog. Selv om det kan føles ubehagelig å fortelle åpent om vurderinger barnevernet gjør rundt barns situasjon og behov, ble det verdsatt av foreldrene (Fylkesnes & Netland, 2012, s. 229). Det kan føre til uenigheter, men det gir i alle fall foreldrene mulighet til å se saken fra barnevernets perspektiv, og dele sine egne tanker rundt temaet.

Det er lett at det oppstår misforståelser, særlig hvis familiene har begrenset med norskkunnskaper, og barnevernsansatte bruker kompliserte ord. Dermed er det lurt å sjekke at det man sier blir forstått. Bruk av tolk kan også være et fint hjelpemiddel, for å forhindre misforståelser og sørge for at viktig informasjon kommer frem. Å benytte den samme tolken over tid, kan virke betryggende for både foreldre og barnevernsansatte, ved at de har kjennskap til vedkommende og slipper å forholde seg til nye og ukjente tolker for hvert møte (Fylkesnes & Netland, 2012, ss. 229-230). Samtidig er det en del risikofaktorer ved bruk av tolk. Det kan være krevende å skaffe tolk, og særlig kvalifiserte tolker. Det kan også oppstå usikkerhet rundt hvorvidt tolken forstår og oversetter faguttrykk riktig, dersom de er ukjent for både tolk og foreldrene. En annen fare er kan være at tolken tilhører det samme minoritetsmiljøet som familien, og foreldrene føler seg utrygge på at taushetsplikten blir overholdt. I tillegg kan bruk av tolk være både uvant og tidkrevende (Bunkholdt & Kvaran, 2017, ss. 216-217).

Vi vet også at forholdet mellom minoritetsgrupper og barnevernet ofte er preget av myter og antagelser rundt barnevernets rolle, og at det derfor kan virke skremmende når barnevernet tar kontakt (NTNU Samfunnsforskning, 2017). Det vil derfor være ekstra viktig at vi utdyper formålet med kontakten, i tillegg til barnevernets rolle og myndighet. Foreldreutvalget i forskningen om god praksis, forklarte denne framgangsmåten som både betryggende og nyttig (Fylkesnes & Netland, 2012). For å nyansere det bildet mange innvandrerfamilier har av barnevernet, og lage et bedre grunnlag for fremtidig samarbeid med familiene, kan et tiltak være tett samarbeid med de forskjellige kulturenes referansepersoner (Bunkholdt & Kvaran, 2017, s. 163). På den måten kan man kanskje unngå at negativ omtale forhindrer barnevernets hensikt, som er å hjelpe barn og unge og deres familier.

I arbeidet med å bedre forholdet mellom barnevernet og minoritetsfamilier, kan også Mentorprogrammet har en langsiktig målsetting som innebærer (NTNU, u.d.):

-Å bidra til at flere barn og unge med minoritetsbakgrunn får bedre ferdigheter i norsk, økt skolemotivasjon, styrket selvfølelse og flere mestringsopplevelser.

-Å bidra til at flere unge med minoritetsbakgrunn fullfører videregående opplæring og får muligheten til å gjennomføre høyere utdanning.

-Å styrke kultursensitiviteten og flerkulturell kompetanse i barnevernet ved å gi studentene bedre kunnskap om og kompetanse på barn og unge med minoritetsbakgrunn og deres familie.

Dersom de lykkes med denne målsettingen, vil flere barn og unge være bedre rustet til å fungere i samfunnet, og barnevernet bedre rustet for å praktisere et flerkulturelt barnevern. Gjennom nattergalen får framtidige barnevernsansatte tidlig ett innsyn i relasjonsbygging med etniske minoriteter. Ved å tilbringe flere timer ukentlig, sammen med barnet, dets familie og venner, får man øvd seg på kultursensitiv praksis. Det kan oppstå flere utfordringer som følge av kulturforskjeller underveis, som studentene må løse på egen hånd. Det kan for eksempel være problematisk å kommunisere på grunn av språk, utfordringer rundt måltider på grunn av fasting eller andre tradisjoner som følge av religion. Dette vil øke både flerkulturell kompetanse og kultursensitivitet, som vil komme godt med i senere yrkesutøvelse.

Nattergalen kan også bidra til en endring i holdninger ovenfor barnevernet i innvandremiljøer. Ved å delta i Nattergalen blir man godt kjent med barnet/ungdommen man blir koblet sammen med. Det er heller ikke uvanlig at man opparbeider en relasjon til familien deres. Nattergalen baserer seg på å gjøre morsomme ting sammen med barna, så det vil forhåpentligvis bare være positive assosiasjoner forbundet med prosjektet. Ettersom de fleste involverte barna og familiene deres ikke har bodd i Norge så lenge, har de ofte ikke hørt eller opplevd noe negativt i forbindelse med barnevernet. Det gjør det enklere å skape et godt inntrykk, når man presenterer seg som barnevernstudent og forklarer hva det går ut på. Det kan over tid, bidra til å bedre ryktet til barnevernet i minoritetsgrupper.

For å forbedre barnevernsarbeid med innvandrere, er det nødvendig å utvikle nye tiltak på området. Rapporten fra Bufdir, har sammenfattet de viktigste punktene som må jobbes med mot et kulturkompetent barnevern. Egne tiltak med minoritetsungdom i fokus, er en av dem. Det er også nødvendig å fremme tverrfaglig innsats overfor familier med flyktningbakgrunn og styrke generell kunnskap rundt minoritetsrelaterte problemstillinger i hele barneverntjenesten. Til slutt påpekes det også at systematisk erfaringsutveksling mellom barnevernstjenester vil være nyttig.

Rapporten konkluderte også med at det var behov for mer forskning og kunnskapsutvikling.

De uttalte et behov for mer systematisk bruk av registerdata om innvandring og barnevern, følgestudier av tiltak rettet mot minoritetsfamilier, søkelys på familier med en utenlandsfødt forelder og forskning på ungdomstid, foreldre og barnevernets tiltaksarbeid (NTNU Samfunnsforskning, 2017).

Ut fra forskningen som har blitt gjort «Myter og realiteter» er det tydelig at det underbygger det faktum at møter mellom barnevernet og innvandrerbefolkningen handler om mye mer enn kultur. Det er både informasjonsmessige, språklige, relasjonelle og kulturelle faktorer som spiller inn. Et bredt fokus på både det generelle og spesielle er nødvendig, og det må tas hensyn til både minoritetsperspektiv, levekårsperspektiv og flyktningperspektiv (NTNU Samfunnsforskning, 2017).’

5.0 Avslutning

Etter å ha sett nærmere på temaet barnevernsarbeid med etniske minoritetsfamilier, i sammenheng med problemstillingen som er å *belyse utfordringer i arbeid med etniske minoritetsfamilier, og diskutere hvordan man kan forholde seg til de på en hensiktsmessig måte*, har jeg fått ett godt innblikk i hvilke faktorer som påvirker det kompliserte forholdet mellom det norske barnevernet og minoritetsfamilier. Blant annet har ulike perspektiver rundt kulturforskjeller, stor innvirkning på hvordan man møter mennesker med en annen kulturbakgrunn.

Ulike kultursyn kan være en utfordring i møte med minoritetsfamilier i barnevernet. Samtidig ser man at flerkulturell kompetanse i forhold til ulike kultursyn og holdninger man innehar i møte med andre kulturer, kan hjelpe oss i møte med minoriteter. I forskningen til Fylkesnes & Netland, ser man hvordan framgangsmåter preget av kultursensitiv praksis har en positiv innvirkning på relasjonen og samarbeidet med minoritetsforeldre. Det er mange ting å ta hensyn til, sammenlignet med barnevernsarbeid med etnisk norske familier. Derfor er det viktig at man tilrettelegger ut fra behovene til hver enkelt familie. Kulturforskjeller vil ha en betydning i møter mellom barnevernet og minoritetsfamilier, og det er helt greit. Samtidig er det viktig å ikke bli for opptatt av det, ettersom mange av belastningene minoritetsfamilier sliter med, skyldes forhold som ikke har noe med kultur og etnisitet å gjøre.

Hvis man skal nå målet om et flerkulturelt barnevern, må fokuset rettes mot barnevernets flerkulturelle kompetanse. Det er tydelig at det er behov for økt kulturkompetanse i

barnevernet, ettersom mangelen på kulturkompetanse ofte er årsaken til mange av problemene man støter på når det gjelder kulturforskjeller. Den beste måten å utvikle kulturkompetansen sin på, er gjennom praksis. Ved å samarbeide med minoriteter, og lære om likheter og forskjeller vil den flerkulturelle kompetansen til barnevernsarbeidere øke. Derfor er blant annet Nattergalen et fint tiltak, for å styrke den flerkulturelle kompetansen i barnevernet.

Da jeg startet å skrive denne bacheloroppgaven, var jeg veldig bevisst på utfordringer rundt kulturforskjeller, og hvordan man forholder seg til det i barnevernsarbeid. Etter jeg har satt meg inn i diverse forskning på området, har det blitt mer og mer tydelig at det ikke nødvendigvis er det største hinderet i barnevernsarbeid med minoritetsfamilier. Hvis alt annet ligger til rette for et godt samarbeid, trenger ikke kulturforskjeller i seg selv å bli opplevd som et problem. Dermed hadde kanskje antropologen Clifford Geertz rett da han sa «Man trenger ikke å være en av dem for å forstå dem» (Eriksen & Sajjad, 2018, s. 46).

6.0 Litteraturliste

Bibliografi

- Bufdir. (2021, April 9). *Bufdir*. Hentet fra Barnevernstiltak til barn med innvanderbakgrunn: https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barnevernstiltak_blant_barn_med_ulik_landbakgrunn/#heading87766
- Bunkholdt, V., & Kvaran, I. (2017). *Kunnskap og kompetanse i barnevernsarbeid*. Oslo og Trondheim: Gyldendal Akademisk.
- Dahl, Ø. (2018, Desember 17). Etnosentrisme og kulturrelativisme. *Nasjonal digital læringsarena*.
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving*. Gyldendal.
- Eriksen, H. T., & Sajjad, A. T. (2018). *Kulturforskjeller i praksis*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Fylkesnes, K. M., & Netland, M. (2012, Desember). God praksis i møte med etniske minoritetsfamilier i barnevernet: saksbehandlers og foreldres erfaringer. *Universitetsforlaget*, s. 17.
- Fylkesnes, M. K., Iversen, A. C., Bjørknes, R., & Nygren, L. (2015, Februar). Frykten for barnevernet - En undersøkelse av etniske minoritetsforeldres oppfatninger. *Idunn*, s. 17.
- Hagen, G., & Qureshi, N. A. (2005). *Etnisitet i sosialt arbeid - arbeid med etniske minoriteter i barnevern og sosial sektor*. Tano Aschehoug.
- Handulle, A. (2013). *Du vet de tenker jeg bare er en stor afrikansk mann, ikke pappa*. Stavanger: Universitetet i Stavanger.
- Hofman, S. (2010). *Hensyn til kultur - til barnets beste?* Universitetet i Oslo.
- Holm-Hansen, J., Haaland, T., & Myrvold, T. (2007). *Flerkulturelt barnevern*. Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning.
- Jávo, C. (2010). *Kulturens betydning for oppdragelse og atferdsproblemer: Transkulturell forståelse, veiledning og behandling*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kaurel, A. H. (2007). *Skolens rolle i spennet mellom individ og kollektiv*. Universitetet i Oslo.

- Lovdata. (2020, November 8). *Lovdata*. Hentet fra Lov om barneverntjenester (barnevernloven): https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100#KAPITTEL_1
- Magelssen, R. (2008). *Kultursensitivitet - om å finne likhet i forskjellene*. Akribe.
- Mehmed, K. S., Høgmo, A., & Fauske, H. (2010). *Integrasjon og mangfold: utfordringer for sosialarbeideren*. Cappeen Damm.
- NTNU. (u.d.). *NTNU*. Hentet fra Nattergalen - et internasjonalt mentorprogram: <https://www.ntnu.no/isa/nattergalen>
- NTNU Samfunnsforskning. (2017). *Myter eller realiteter - møter mellom innvandrere og barnevernet*. Trondheim: Bufdir.
- Paulsen, V., Thorshaug, K., & Berg, B. (2014). *Møtet mellom innvandrere og barnevernet - kunnskapsstatus*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning.
- Skytte, M. (2008). *Etniske minoritetsfamilier og sosialt arbeid*. Gyldendal akademisk.
- Strand, V. B., & Larsen, K. M. (2021, Mars 30). Barnets beste. *Store norske leksikon*, s. 1.
- Aadnesen, B. N., & Hærem, E. (2007). *Interkulturelt barnevernsarbeid*. Universitetsforlaget.
- Barnevernloven. (1993). Lov om barneverntjenester (LOV-1992-07-17-100).
Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100#KAPITTEL_1

